



Notat til høring i utdannings- og forskningskomiteen den 23.10.2018

Norges museumsforbund representerer de norske museene; både museene på det nasjonale museumsnettverket i Kulturdepartementet, universitetsmuseene, museer under øvrige departementer, private museer og de samiske museene under Sametinget. Museumsforbundet er en interesseorganisasjon som arbeider for museenes faglige og økonomiske utvikling gjennom arbeidet i organisasjonens sekretariat og ni ulike fagseksjoner.

I forslaget til budsjett for 2019 er det lagt inn gode tiltak til freds- og menneskerettighetssettene ved at stillinger som ble delvis finansiert for 2018 fra 2019 foreslås økt til 100 % stillinger. Det er veldig bra, og vil styrke arbeidet med formidling og faglig utvikling fremover.

Den største overraskelsen i budsjettframlegget er imidlertid at det ikke er bevilget noe til oppstart av byggeprosessen for det nye Vikingskipsmuseet på Bygdøy. Dette er særlig overraskende fordi man i løpet av 2018 har oppdaget nye urovekkende skader både på Gokstadskipet og Osebergskipet etter at deler av skroget i sommer begynte å sige. Uten omfattende sikring vil skipene langsomt brytes ned og til slutt kollapse over dagens oppstøttinger. Dette viser at tidsfaktoren blir stadig mer viktig, og at forfallet akselererer raskere enn man har trodd så langt. Museumsforbundet mener det er grunn til å ta det bekymringsbrev Kulturhistorisk museum sendte statsråd Iselin Nybø i sommer mer alvorlig enn det så langt er gjort. Det er her snakk om norsk verdensarv og noen av landets mest ikoniske gjenstander ved noen av landets best besøkte museer med over en halv million besøkende. Sett i lys av viktigheten og statusen til disse objektene, og det akutte behovet for tilfredsstillende utstillingslokaler, er det derfor problematisk at dette er noe man skal vurdere å se på først i 2019. Vikingskipsmuseet er ett av tre ferdig prosjekterte byggeprosjekter i nasjonal sammenheng som beskrives i den nye langtidspanen for forskning. Der understrekes det at byggeprosjektene ved Arkeologisk museum ved UiS og Kulturhistorisk museum ved UiO er «prosjekter som i særlig grad bidrar til sikring, bevaring, tilgjengeliggjøring og formidling av unike historiske og kulturelle samlinger» som regjeringen forventer universitetene ivaretar sitt ansvar for å sikre. (s. 92) Da er det kritisk at det ikke er antydning noen oppstart for noen av disse, og det er særdeles viktig at regjeringen også bidrar til at dette blir mulig innenfor universitetenes økonomiske rammer.

Forskning i museumssektoren

Etter fremleggningen av Humaniora-meldingen i fjor, og vedtaket om å bevilge 12 mill. kroner til tiltak for åpen tilgang til offentlig finansiert forskning – og inkludering av ABM-sektoren i CERES (tidligere Christin), er en viktig sak for Museumsforbundet det siste fem-året realisert. Vi ser frem til innlemmelsen av fagområdene innen arkiv, bibliotek og museum i Norsk Vitenskapsindeks (NVI) og på sikt bedre synlighet for og kunnskap om museenes forskning og kunnskapsproduksjon, som vi argumenterte for i fjorårets høring. En kommende uttelling i form av «tellekantmidler» vil være viktig for at museene i større grad kan prioritere forskning, dette særlig i en tid der museene har opplevd realnedgang i offentlige tilskudd. Vi frykter at dette kan sette den positive utviklingen med økt vilje til forskning under press.



Fokuset på å styrke de humanistiske perspektivene i Forskningsrådets forskningsprogrammer, og erkjennelsen av at humanistisk kunnskap er viktig i møtet med de nye store samfunnsutfordringene, er nødvendig å ha med seg i utvikling av kommende forskningsprogrammer er positiv. Museumsforbundet er glad for at behovet for å styrke museenes forsknings- og formidlingskompetanse understrekes i Jeløya-plattformen. Det er dessverre foreløpig få konkrete tiltak ut over noen positive språklige vendinger i KUDs budsjettforslag for 2019, og i den nye langtidsplanen for forskning.

Museumsforbundet har i flere år hevdet at det er på tide med et forskningsløft for museene, gjerne i samarbeid med resten av ABM-sektoren. I dag er det bare noen få museer som er akkrediterte forskningsinstitusjoner. Det betyr at få museer har anledning til å søke forskningsmidler gjennom Forskningsrådet og tilsvarende europeiske forskningsprogrammer. I 2018 er definisjonen av forskningsinstitusjon smalnet inn og regelverket for akkreditering endret i tråd med ESAs regler for konkurransevidning. Dette vil føre til at museene i mindre grad enn tidligere vil kunne delta i søknader om forskningsmidler sammen med institusjoner i UH-sektoren dersom de ikke selv er akkrediterte. Dette mener Museumsforbundet er bekymringsfullt, og vil gjøre komiteen oppmerksom på utfordringen. Fjorårets tildeling til Norsk Maritimt Museum/Norsk Folkemuseum på vel ni mill. kroner fra FRIHUM til prosjektet «den siste lstdid» er et godt eksempel på at det er forskningsressurser i museene som kan nå opp, men som fremover vil kunne bli umulig å realisere med det nye regelverket. Museumsforbundet mener det er nødvendig å styrke forskningen i museene gjennom ulike ordninger.

Mange museer har stor nytte av den offentlige Ph.D.-ordningen som gir viktige bidrag til å styrke forskningsinnsatsen i museene utenfor universitetsmuseene, og samarbeidet mellom museene og UH-sektoren. Enkelte museer har flere ansatte i ordningen, noe som viser at museene har vilje til å satse på forskning ved at de bidrar til finansieringen. Flere museer har de senere årene prioritert å gi ansatte anledning til å ta doktorgrad fullfinansiert av institusjonen. De viser med dette en sterk vilje til å øke kompetansen i virksomheten og kvaliteten på det faglige arbeidet ved institusjonen. De senere årene har både antall ansatte med doktorgrad og fagfelleverderte publikasjoner i museene økt. Museene har behov for å generere mer kunnskap om samlingene og relevante tema og problemstillinger som er aktuelle for videre innsamlings- eller utstillingsformål, eller få ny innsikt om sentrale tema eller egen praksis. For å få til et større og bredere løft er det behov for spesielle tiltak som egne forskningsprogrammer for museene.

Museumsforbundet mener det er nødvendig med en egen satsing for museumssektoren, og har i 2018 utarbeidet et forslag til et forskningsprogram med aktuelle og relevante problemstillinger for sektoren som vi ønsker skal styres via Forskningsrådet. Temaene som foreslås henger godt sammen med overordnede satsingsområder i den nye langtidsplanen for forskning. Dette vil bidra til å styrke museene som forskningsinstitusjoner. Samtidig vil det tilføre forskersamfunnet nye perspektiver og ny kunnskap samtidig som den kunnskapen museene kan bidra med vil utvide perspektiver i pågående forskning ved universitetene.

Kontaktinformasjon; generalsekretær Liv Ramskjær, 92427878/LR@museumsforbundet.no